

Sofia Ewerlöf

800709-0148

C-uppsats

MRSK01

**Kvinnors rättigheter
och icke-statliga
Organisationer,
a perfect match?**

C-uppsats

Handledare:

Carin Laurin

Prolog

Allt började i Argentina, en fundering över hur man väcker ett engagemang

Sedan länge har jag varit engagerad i mänskliga rättigheter och proklamerat om alla människors lika värde. Jag har engagerat mig i flyktingars situation och kokande av ilska läst hur svenska staten skickar tillbaka oskyldiga människor till sina hemländer som de just riskerat sina liv för att fly ifrån. Med tårar i ögonen har jag iakttagit svältande barn med uppsvållda magar som håglöst tittat in i nyhetsrapportörens kamera. Jag har spenderat många timmar med att fundera över den desperation som får människor att sätta sig i en överbelamrad flotte som om de har tur, tar dem till ett Europa eller USA i jakten på ett bättre liv. Jag har förförats av HIV/AIDS epidemins ödesigna konsekvenser och sjukdomens grymhet, men något som jag inte har gjort tillräckligt är att uppmärksamma kvinnornas situation. Detta är kanske för att jag själv aldrig känt mig utsatt eller diskriminerad för att jag är tjej. I själva verket har jag växt upp med en far som lärt mig "typiskt manliga uppgifter" som att löda, svetsa och sätta upp nytt kakel och slipa golv, dessutom tycker jag det är extremt tråkigt att städa och tvätta och rensar hellre stuprännorna än att stryka skjortor. Kanske är det just därför som jag inte funderat särskilt mycket över det faktum att hälften av världens befolkning är mer eller mindre diskriminerad.

Mina tankar kring kvinnors rättigheter kom att förändras under mina fältstudier i Argentina. Argentina är ett fantastiskt land men skrapar man lite på ytan av tango och vacker natur upptäcker man snart hur landets kvinnor dagligen och strukturellt utsätts för diskriminering i olika former.

Genom det lokala röda korset i den lilla staden Rosario de la Fronterra fick jag möjlighet att besöka Consejo de la Mujer, ett kvinnohus som arbetar med att hjälpa kvinnor som blir utsatta för våld i hemmet. Där möttes jag av fyra tjejer i min egen ålder som berättade om våldet, om fattigdomen och om hur gamla traditioner och sedvänjor behåller dagens kvinnor i ett järngrepp. De berättade om hur det är att skrämmas till tystnad, om den ekonomiska fångenskap många befinner sig i eftersom de tvingas stanna kvar hos en man som slår dem för att kunna säkra sin egen och sina barns försörjning. De berättade även om det enorma behov av hjälp och utbildning i de mänskliga rättigheterna som fanns i staden. De överfulla bänkarna i väntrummet vittnade om sanningshalten i deras historia.

De som jobbar på Consejo de la Mujer arbetar med knappa resurser och till extremt låga löner.

De är alla högutbildade och skulle garanterat få andra jobb med bättre villkor men deras brinnande engagemang och beslutsamhet att hjälpa och förändra gjorde att de stannade kvar. De fakta som jag fick ta del av under detta möte gjorde mig både beklämd och för att tala klarspråk, riktigt förbannad. Samtidigt som jag fascinerades av glöden, hoppet om förändring och deras beslutsamhet att aldrig ge upp.

Mitt möte i Rosario de la Frontera har fick mig att inse att jag haft tur att ha en far som anser att jag kan svetsa lika bra som någon annan. Många fäder ser sina döttrar som inget annat än ett objekt som skall giftas bort fortast möjligt till en man som även han ser henne som ett objekt som ska laga mat och vara sexuellt tillgänglig. Så länge hälften av världens befolkning diskrimineras för att de tillhör det kvinnliga könet har kampen för de mänskliga rättigheterna misslyckats brutalt. Detta är något vi aldrig kan acceptera! Det är upp till alla, kvinnor som män, att ta sitt ansvar i kampen för jämställdhet för att alla ska kunna leva i en värld med människans lika och inneboende värde som fundamental utgångspunkt.

Abstract

Since the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women (CEDAW) was adopted in 1979 there has been evident progress in the area of women's rights in great parts of the world, although this progress is still foremost concentrated to the Western hemisphere. In Argentina, the work with gender equality and women's rights set of strongly during the last decade. The country has ratified the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women and the Inter-American Convention on the Prevention, Punishment and Eradication of Violence against Women "Convention of Belem Do Para" but still women and girls are victims of structural discrimination and serious impunity of their rights on a daily basis. The current situation proves that the positive changes within the context of international and national law do not necessary reach out to the population to the same extent. In the light of the lacking popular involvement and knowledge of their rights, a different type of solution is desirable. Therefore it would be of interest to examine the role of Non Governmental Organisations (NGOs) when it comes to implementing human rights in the society and "the every day life". The aim with this thesis is to portray the importance of the efforts being done at non governmental levels in the area of Human rights in general, and women's rights in particular. Such work is among others exemplified by a local Non Governmental Organisation in Argentina. The organisation focuses on preventing and reducing violence against women in the small city of Rosario de la Frontera in the northern part of Argentina.

Keywords: *NGOs, the international community, Argentina, women's rights, violence against women*

Innehåll

1 INLEDNING	1
1.1. Syfte och frågeställning	2
1.2. Problemformulering:	3
1.3. Metod och avgränsningar:	4
1.4. Teori	5
1.5. Material	6
2. VAD ÄR EN ICKE-STATLIG ORGANISATION?	6
2.1. NGO: s olika ansikten	9
2.2. NGO: s roll på den internationella arenan.	9
2.3. Brett kontaktnät- NGO: s styrka?	11
3. NGO: S OCH MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER	12
3.1. Internationella NGO	12
3.2. Lokala NGO: s	13
4. KVINNORS RÄTTIGHETER	13
4.1. Folkrätt och Kvinnors rättigheter	14
4.2. Kvinnokonventionen	15
4.3. Konventionens uppbyggnad	16
5. FÖRKLARINGEN OM ELIMINERING AV VÅLD MOT KVINNOR	17
5.1. Vilka drabbas av våldet?	19
5.2. Sexuellt våld	19
5.3. Våld och väpnade konflikter	19
5.4. Följder av våldet:	20
5.5 Våld och fattigdom - en ond cirkel.....	20
6. KVINNORÄTTSORGANISATIONERS KAMP FÖR RÄTTVISA	22
6.1. Wien	23
6.2. Beijing	24
7. KVINNOFRÅGAN I SYDAMERIKA	25
7.1. Utvecklingen i Argentina.....	26
7.2. Consejo nacional de las mujeres	26
7.3. Ley 24 417	27
7.4. Consejo de la mujer	28

7.5. Att känna till sina rättigheter	29
8. ANALYS.....	30
8.1. NGO: s på den politiska arenan	30
8.2. NGO: s och mänskliga rättigheter	30
8.3. NGO: s och kvinnors rättigheter	32
9. SLUTSATS	33

1 Inledning

”Violence against women is the greatest human rights scandal of our time”.¹

Hur kan detta vara möjligt? Ser vi oss omkring är det tydligt att vi lever i en värld där utvecklingen inom jämställdhet går framåt ordentligt. Allt fler män väljer att vara pappalediga och trängas med barnvagnar inne på caféer drickandes cappuccino medan flickvännen satsar på sin karriär. Chile och Argentina styrs numer av kvinnliga presidenter och Hillary Clinton kandiderar till posten i USA år 2008. Vinner hon valet skulle vi inte längre tala om världens mäktigaste man, utan världens mäktigaste kvinna.

FN är tydlig med att framhålla jämställdhet som en fundamental prioritet i konventionerna gällande de mänskliga rättigheterna. Det existerar sedan 1979 en kvinnokonvention som förbjuder alla former av diskriminering av kvinnor. År 1994 kom förklaringen om eliminering av våld mot kvinnor. Genom konventionen förbinder sig konventionsstaterna att göra allt i sin makt för att eliminera diskriminering och förklaringen framhåller den grava kränkning som våld mot kvinnor och flickor utgör.

Ändå inleder författaren Ingrid Vledder i sin artikel ”Its in our hands, stop violence against women” med frasen att våld mot kvinnor är den största mänskliga rättighets-skandalen i vår tid.

Med våra referensramar kan hennes inledning framstå som både kontroversiell och motsägelsefull men, faktum är att den positiva utvecklingen inom kontexten av kvinnors rättigheter främst kommer oss här i väst tillhanda. Faktum är att största delen av världens kvinnor och flickor dagligen utsätts för olika former av diskriminering och kränkande behandling.

Det finns otaliga orsaker till detta men jag ska ta upp två faktorer som genomgående i min studie framstått som grundläggande problem. För det första begås största delen brott mot

¹ Westendorp och Wollenswinkel, Violence in the Domestic Sphere s.7

kvinnors rättigheter av någon närstående och inom hemmets fyra väggar. Brotten är ofta kulturellt betingade och upprätthålls därför inom familjen. Exempel på sådana brott är kvinnlig omskärelse, våldtäkt inom äktenskapet, fysiskt och psykiskt våld. Kvinnor och unga flickor kan ha stränga regler om hur de skall klä sig, säljas till prostitution för att försörja familjen, nekas egendomsrätt eller utsättas för hedersmord om de anses ha vanärat familjens heder.

Sådant förfarande kränker kvinnans rätt till integritet och självbestämmande samtidigt som de strider mot de fundamentala fri- och rättigheterna. Ofta rättfärdigas dessa brott genom gamla sedvänjor och traditioner samtidigt som de genom sin privata karaktär är svåra för utomstående exempelvis nationella och internationella organ att upptäcka.

Det andra grundläggande problemet är att även fast det finns ett starkt och uttalat skydd för kvinnors rättigheter i den internationella, och i de flesta stater även nationella lagen har implementeringen av dessa lagar misslyckats. Med andra ord är det fortfarande gamla traditioner och sedvänjor som är avgörande för hur kvinnor och flickor behandlas av samhället och av sina närstående. Ett sätt att komma till rätta med implementeringsproblemet är att kanalisera kunskap om existerande rättigheter från hög nivå ned till gräsrotsnivå och på så sätt nå ut till befolkningen. Sådana kunskapskanaler utgörs inte sällan av icke-statliga organisationer, så kallade NGO: s. I det här arbetet ämnar jag undersöka närmare vilken roll sådana organisationer har inom kontexten av implementeringen av de mänskliga rättigheterna och i synnerhet kvinnors rättigheter.

1.1. Syfte och frågeställning

Syftet med den här uppsatsen är att undersöka icke-statliga organisationers roll i implementeringen och stärkandet av mänskliga rättigheter i allmänhet och av kvinnors rättigheter i Argentina i synnerhet. Jag har gjort detta val främst av två skäl: Dels för att icke-statliga organisationer hela tiden ökar både i antal och betydelse på den internationella och nationella arenan, vilket gör dem till intressanta forskningsobjekt. Dels pga. av mitt stora privata intresse för de frågorna och för att stor del av världens kvinnor diskrimineras systematiskt på olika sätt, varje dag. Trots detta finns det tydliga internationella och i fallet Argentina, även nationella lagar som förbjuder ett sådant förfarande. Men ändå fortsätter det.

Så länge den rådande situationen fortgår finns det all anledning till forskning inom ämnet för att på så sätt uppmärksamma och försöka finna lösningar på dessa problem.

Argentina är ett typexempel på ett land där traditioner och sedvänjor vinner över lagar och bestämmelser. I en sådan kontext blir rollen för de icke-statliga organisationerna extra betydelsefull då de ofta besitter den lokala expertkunskap som behövs för att nå ut till dem som faktiskt berörs av de lagar som fattas på högre nivå, kvinnorna i detta fall. Med bakgrund av detta finner jag det intressant att undersöka på vilket sätt **det är nödvändigt med icke-statliga organisationer för att implementera och stärka kvinnors rättigheter i realiteten.**

För att lättare kunna besvara min frågeställning har jag till min hjälp tre underfrågor:

Vilken roll har NGO på den politiska nationella och internationella arenan?

Vilken roll har NGO inom kontexten av att stärka de mänskliga rättigheterna?

Varför hotas kvinnans rättigheter i högre grad inom den privata sfären?

I Rosario de la Fronterra fick jag erfara hur en liten icke-statlig organisation med spetskompetens inom kontexten av kvinnors rättigheter, i kombinationen med kunskap om lokala förhållanden på några få år kunde åstadkomma större lokala förbättringar än vad staten Argentina lyckats med under decennier.

Utifrån denna erfarenhet bygger jag min tes att: **ickestatliga organisationer behövs i arbetet med att stärka och implementera kvinnors rättigheter.**

1.2. Problemformulering:

Vi lever i en komplex värld där förutsättningarna hela tiden förändras, där vad som är sanning idag kan framstå som icke-relevant i morgon. Det säger sig självt att det är svårt att dra generella slutsatser eller finna några absoluta svar i en sådan värld. Icke-statliga organisationer eller NGO som är dess vanligaste förkortning kvalar utan svårighet in i denna kontext av komplexitet och förändring. De existerar över hela världen i olika sammansättningar och är verksamma i olika kulturer. Deras mål och syfte skiljer sig likväl som deras arbetssätt för att nå dit. Vissa icke-statliga organisationer lyckas väldigt bra i sitt

arbete medan andra, hur ädelt syftet än må vara eller hur väl planerade de än är, inte åstadkommer någonting.² Med en sådan komplex utgångspunkt är det svårt att dra några generella slutsatser såvida man inte håller sig väldigt högt upp på abstraktionsstegen. Ett sådant förfarande riskerar i sin tur att urholka forskningens validitet och göra slutsatsen mindre relevant. Därför är det nödvändigt att bryta ned frågan i mindre bitar utan att syftet för den saken skall urholkas. För att detta skall kunna undvikas har jag valt att genom arbetets gång flytta mig nedåt längs abstraktionsstegen, från att beskriva NGO:s arbete generellt till att redogöra för arbetet hos den lilla icke-statliga organisation i norra Argentina som lokalt arbetar med att förhindra våld mot kvinnor inom den privata sfären. På detta sätt hoppas jag kunna arbeta med min tes och även besvara min frågeställning, samtidigt som läsaren får en uppfattning av vidden icke-statliga organisationer och av deras betydelse på den politiska arenan. Nedan beskriver jag mer ingående mitt val av metod.

1.3. Metod och avgränsningar:

De fyra komponenter som arbetet främst kommer att behandla i arbetet är NGO, stater, det internationella samhället och befolkningen. Befolkningen är en viktig komponent då den, även fast den inte fattar själva besluten är de som till största del påverkas av de beslut och det arbete som utförs inom dessa institutioner.

Genom att göra en textanalys av juridiska dokument, böcker och rapporter som ämnar återge verkligheten samt av en djupintervju med Consejo de la Mujer vill jag visa att dessa institutioner är beroende av varandra. Det är ett komplext och föränderligt beroendeförhållande som därför undersöks bäst genom kvalitativ metod. Valet av metod grundar sig således på min önskan att studera och återge de strukturer som resulterat i den rådande situationen inom kontexten av kvinnors rättigheter och icke-statliga organisationer.³ Som jag nämnde ovan skiljer sig ofta organisationernas syfte och mål vilket gör forskningen kring dessa svårhanterlig och abstrakt. Därför är det nödvändigt att efter en generell definition av ickestatliga organisationer klättra ned för abstraktionsstegen och beskriva ett specifikt verksamhetsområde mer ingående. Genom att avgränsa mig till det arbete som görs för kvinnors rättigheter på lokal nivå i Argentina gör jag en tydlig avgränsning i min forskning

² DeMars William, NGO: s and transnational Networks s. 2. 2005

³ Lundquist Lennart, Det vetenskapliga studiet av politik, s. 104

både geografiskt och ämnesmässigt. På detta sätt konkretiseras frågeställningen samtidigt som läsaren får en övergripande förståelse av icke-statliga organisationers roll i stort och i smått. Självklart medför en sådan tydlig avgränsning att stora och viktiga delar inom denna kontext inte uppmärksammas. Resultatet av denna forskning skulle med stor säkerhet resultera i andra svar om frågeställningen applicerades annorlunda geografiskt, politiskt etcetera, något som ytterligare visar på den komplexitet jag nämnde ovan.

1.4. Teori

För att finna svar på frågan huruvida NGO behövs för att stärka och implementera kvinnors rättigheter behöver vi en teori att utgå ifrån, i detta arbete används den pluralistiska teoriskolan. Först och främst är detta en empirisk teoristudie som strävar efter att återge verkligheten på ett så korrekt sätt som möjligt. Valet av pluralistisk teori grundar sig på att den erkänner den komplexitet som genomsyrar den internationella juridiska kontexten. Med detta menas att pluralismen erkänner att det finns fler deltagare (läs icke-statliga organisationer) än stater som agerar på den internationella arenan. Deltagare som inte kan ignoreras inom den empiriska forskningen trots att de medför att den blir mer komplex och svårhanterlig. För att motivera valet av teori kommer en redogörelse av positivismen, pluralismens motsats som ofta används inom kontexten av internationell lag.

Den positivistiska teorin har dominerat den juridiska internationella arenan sedan westfaliska freden och nationalstatens bildande 1648. Först och främst kan positivismen beskrivas som en skola som strävar efter att finna det generella i det konkreta. Med det menas att ett specifikt fenomen är intressant främst om det kan exemplifiera en allmängiltig lag eller bidra till att formulera sådana lagar.⁴

Enligt positivismen är staterna de naturliga aktörerna inom internationell rätt och den reglerar således enbart relationerna mellan stater.⁵ Författaren Math Noorthman skriver i sin bok *Non-State Actors in International Relations* att den positivistiska skolan studerar **hur** det juridiska systemet fungerar enligt ”lagboken” snarare än **med vilka** det fungerar/bör fungera i realiteten. Studier inom internationell lag bygger således enbart på att det är staterna som är subjekten och hur dessa interagerar med varandra. Ska man hårdra det ses icke-statliga

⁴ Lundquist Lennart, Det vetenskapliga studiet av politik, s.64 ff

⁵ Non-state actors in international relations s.60

organisationer som faktorer som bidrar till att göra den aktuella studien mer komplex snarare än som lagspelare inom denna kontext. Då den aktuella situationen i världen vittnar om icke-statliga organisationers ökande betydelse, både i antal, storlek och politisk påverkan⁶ krävs det att man tar hänsyn till dessa inom den empiriska forskningen.

Den komplexitet som positivismen ämnar undvika ligger till grund för den pluralistiska teorin då den behandlar lagens funktion i just komplexa samhällen.⁷ Det internationella samhället består av olika stater som har olika krav på hur den internationella lagen skall utvecklas och dessa krav grundar sig i sin tur på olika juridiska system. Med NGO: s ökade betydelse så finns det ytterligare aktörer på arenan som inte går att ignorera. Med andra ord, då globala relationer inte längre kan likställas med områden baserade på territorium kan teorin om pluralism lägga grunden för att stater inte längre är de enda huvudaktörerna inom denna kontext. Snarare verkar de sida vid sida med aktörer vars existens inte nödvändigtvis baseras på territorium.⁸ Med utgångspunkt från denna teori bygger jag även min tes att icke-statliga organisationer behövs i implementeringen av de Mänskliga Rättigheterna.

1.5. Material

Själva iden till denna uppsats grundar sig på de studiebesök och den ingående intervju jag genomförde på organisationen Consejo de la Mujer under mina fältstudier i Argentina hösten 2006. Förutom delar av det material jag då tillhandahöll används böcker och rapporter som behandlar de olika fragment som har relevans för uppsatsens tänkta innehåll.

Rapporterna har sökts fram med hjälp av sökord som ”womens rights” och ”violence against women ” främst genom organisationer som Amnesty International, Human Rights Watch, FN och World Health Organisation.

De böcker som används har kommit till min kännedom genom tips från handledare, bibliotekspersonal på Anna Linds Bibliotek i Stockholm samt från olika utvalda texters litteraturlistor.

⁶ DeMars E William, NGO: s and Transnational Networks s.6

⁷ Non-state Actors in international Relations s. 61

⁸ Non-state Actors in International Relations s. 63

2. Vad är en icke-statlig organisation?

Många anser idag att icke-statliga organisationer utgör de mest effektiva verktygen för att skapa förändring⁹, och observerar man dagens världspolitik kan man inte undgå att lägga märke till omfattningen och kraften hos icke-statliga organisationer. Antalet NGO: s ökar lika snabbt som deras verksamhetsområden. År 1970 distribuerade NGO:s mindre än 1 procent av utvecklingsbiståndet i världen. Under 1990-talet hade den siffran växt till 10 procent¹⁰.

Generellt är de verksamma främst inom tredje världen samt inom de postkommunistiska länderna. Exempelvis anger Eurasias¹¹ president Charles Williams Maynes att cirka 80, 000 nya NGO: s har skapats i Ryssland sedan Sovjetunionens fall år 1991.¹²

Men vad är då en icke-statlig organisation? För att förstå ovanstående utveckling och för att kunna studera ickestatliga organisationers roll i implementeringen av de mänskliga rättigheterna är det nödvändigt att försöka reda ut dess innebörd. I detta avsnitt görs dels ett försök till att klassificera begreppet ”icke-statlig organisation”, dels en beskrivning över deras arbete på den internationella och nationella arenan. Förhoppningen är att ge läsaren en översiktlig bild och förståelse av innebörden av ickestatliga organisationer samt hur deras roll kan se ut på olika nivåer och i olika situationer.

Det är svårt att klassificera icke-statliga organisationer på grund av deras olika skepnad och olika verksamhetsområden¹³ men som namnet initierar är det en grundläggande förutsättning att organisationen är statligt obunden. Vidare ska den vara icke-vinstdrivande och kan bedriva verksamhet både internationellt och nationellt. NGO:s verksamhet finansieras främst genom privata (privatpersoner och företag), mellanstatliga och statliga bidrag. En betydande del av de större organisationernas inkomster inkommer även i form av medlemsavgifter.

⁹ DeMARS, William, NGOs and the Transnational Networks s. 6

¹⁰ Hauge and Harrop, Comparative Government and politics, an introduction, s.50

¹¹ De MARS, William, NGO:s and Transnational networks s. 2. kommentar: Eurasia bildades 1997 och är ett självständigt forskningsinstitut specialiserat på länderna i Centralasien. Organisationen fokuserar på regionens politiska och samhälliga utveckling. För mer info se: www.eurasia.org.ru

¹² DeMARS, William, NGOs and the Transnational Networks s. 2

¹³ Kelly-Kate S. Pease, International Organizations s.34

Generellt kan man säga att NGO: s utgår från att de vill åstadkomma en förbättring inom den kontext de är verksamma, samtidigt som de ger löfte om att något sådant är möjligt.¹⁴ På Amnesty Internationals hemsida står att:

”Amnestys vision är en värld där varje människa åtnjuter alla de rättigheter som ingår i FNs allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna”.

För att uppnå denna vision har AI som sitt åtagande att göra utredningar och agera med fokus på att förhindra och göra slut på grova kränkningar av rätten till fysisk och psykisk integritet, åsikts- och yttrandefrihet och av rätten att inte bli diskriminerad, inom ramen för sitt främjande av alla mänskliga rättigheter.¹⁵

Således ger Amnesty International budskapet att de arbetar för att uppnå en värld med de mänskliga rättigheterna som grund. Texten beskriver även hur de anser detta vara genomförbart.

Ett annat exempel är organisationen Greenpeace vars budskap är att:

*”Greenpeace är en internationell miljöorganisation som går från ord till handling för att konfrontera global miljöförstöring och driva fram lösningar som leder till en värld i fred och ekologisk balans”.*¹⁶

Även här är budskapet tydligt, organisationen har som mål att skapa en bättre värld inom kontexten av ekologisk balans och fred. Den ger även budskapet att detta är möjligt genom att ”gå från ord till handling”.

Teoretiskt kan en NGO beskrivas som en organisation ståendes med ena foten i den privata och den andra i den statliga sfären. Den mest markanta skillnaden mellan en NGO och ett privat företag är att det senare har vinstintresse som grundläggande del i sin verksamhet. Grunden i NGO: s verksamhet är däremot att arbeta utifrån att främja ett visst syfte baserat på exempelvis universella mänskliga rättigheter eller på att skydda miljön. En icke-statlig

¹⁴ DeMars William, NGO: s and Transnational Networks s.6 ff

¹⁵ <http://net11.amnesty.se/www/om> 2007-07-24

¹⁶ <http://www.greenpeace.org/sweden/om-oss> 2007-07-24

organisation vill liksom en regering (förhoppningsvis) främja publika intressen. Förutsatt att vi pratar om en demokratisk stat krävs det att ett beslutande organ väljs av folket i ett val för att få en sådan makt. För att nå dit krävs valpropaganda för att övertyga väljarna om fördelen med just det partiet. Icke-statliga organisationer arbetar för att främja publika intressen inom den kontext de är verksamma utan krav på sådant folkligt stöd. Inte heller försöker NGO: s utöka sin makt genom våld eller hot som terrorist eller rebellgrupper.¹⁷

Att icke-statliga organisationer per definition hamnar mellan den privata och statliga sektorn lämnar ett stort utrymme för tolkning, nyansering och diskussion vad det privata och statliga innebär. Något som jag inte skall ägna mig åt här, dock kan man konstatera att den komplexitet som tidigare diskuterats i metodavsnittet åter blir tydlig.

2.1. NGO: s olika ansikten

Trots komplexiteten kring NGO: s är det ändå möjligt att göra en distinktion mellan olika typer av icke-statliga organisationer:

- Först och främst kan man skilja mellan internationella icke-statliga organisationer ofta baserade i västvärlden, och lokala gräsrotsorganisationer som arbetar direkt på plats med och för de behövande.¹⁸ Internationella Röda Korset får stå som exempel för det förstnämnda med verksamhet i 185 länder och med huvudkontor i Genève¹⁹. Consejo de la Mujer i Rosario de la Frontera får i sin tur verka som ett exempel på det motsatta då organisationens arbete är mycket begränsad både geografiskt och verksamhetsmässigt och med en spetskompetens inom ämnet våld mot kvinnor inom den privata sfären.
- Ett andra sätt att skilja mellan olika typer av NGO: s är helt enkelt genom att se på den kontexten inom de är verksamma. Med andra ord om fokus på verksamheten ligger i att till exempel förhindra kvinnlig könsstympning eller stoppa skövlingen av regnskogen.

¹⁷ De Mars William, NGO: s and Transnational Networks s.41

¹⁸ DeMars William, NGO: s and Transnational Networks s.6 ff

¹⁹ www.redcross.se

- En tredje åtskillnad man kan göra är huruvida NGO: s deltar i konferenser och avtal för att påverka normen om hur världen bör se ut. Eller om de är koncentrerade till lokal verksamhet.
- Slutligen görs en tydlig åtskillnad huruvida organisationen arbetar med regeringen/ar eller mot regeringen/ar.²⁰

2.2. NGO: s roll på den internationella arenan.

Många icke-statliga organisationer interagerar med en mängd olika nationella och internationella aktörer. Genom direkt eller indirekt lobbying arbetar organisationerna för att påverka, förändra och skapa nya normer för att på så sätt komma närmare sina mål.

Med direkt lobbying menas att NGO:s skapar en direkt kontakt med exempelvis ett företag eller regering för att försöka övertyga dem om att utöva vissa policys eller ta olika initiativ som främjar den icke-statliga organisationens verksamhet Till direkt lobbying räknas även utbildning av personal och regeringsmedlemmar om organisationens verksamhet och mål etc.²¹

Indirekt lobbying går främst ut på att skapa och/eller mobilisera folklig opinion kring ett visst ämne eller händelse för att på så sätt tvinga olika berörda aktörer till handling. Ett annat sätt är att hjälpa till med att uppmärksamma gräsrotsorganisationer arbete vars resurser ofta är mer knapphändiga än bland de större mer kända organisationerna. Inte sällan kan organisationerna företräda individer eller grupper i domstolen och vid andra juridiska tvister för att på så sätt skapa uppmärksamhet kring det aktuella målet.²² Dock är NGO: s närvaro vid konferenser och inom lobbying inte helt okontroversiell då de ofta representerar ett visst intresse som kan gå stick i stäv med andra mäktiga intressen. NGO: s antiglobala ansträngningar i Seattle, Prag, Genoa, och Washington har bemötts kritiskt från företag, regeringar och företrädare från olika IGO:s.²³

²⁰ ibid

²¹ Kelly-Kate S. Pease, *International Organizations* s.34

²² Kelly-Kate S. Pease, *International Organizations* s.34

²³ Kelly-Kate S. Pease, *International Organizations* s.36

Utöver att påverka och skapa normer har NGO:s andra viktiga roller i världspolitiken. Den första rör informationsrelaterade aktiviteter då stora delar av NGO: s verksamhet går ut på att samla information om förhållanden inom en viss kontext. I de flesta fall har de personal på fältet som är direktinvolverade i de aktuella förhållandena. Dessutom är många som arbetar inom NGO: s experter inom sitt område som ger kvalificerade kunskapsanalyser om globala förhållanden.²⁴ NGO:s delar med sig av sin kunskap till olika ovan nämnda aktörer och mellan varandra. Rikligt med pålitliga fakta är avgörande i arbetet med att identifiera problem samt i att finna adekvata och hanterbara lösningar på dessa. Många NGO: s har på grund av sin expertkunskap, formellt uttalad konsultativ status inom FN.

Sammantaget kan man kategorisera NGO: s som en tredje part som sysslar med lobbying och politisk påverkan och som tack vare gedigna kunskaper kring olika globala förhållanden och situationer utgör en viktig informationskälla och därför har en betydelsefull roll i utformningen av politiska och juridiska beslut

2.3. Brett kontaktnät- NGO: s styrka?

Forskaren Kenneth Boulding skriver följande i sina försök att redogöra för NGO: s roll på den internationella arenan: makten att påverka internationellt är beroende av tre komponenter; delen materiella tillgångar, delen militära tillgångar och tillgången till ett brett internationellt kontaktnät.²⁵ Sett ur de två första perspektiven utgör icke-statliga organisationer de fattigaste aktörerna på den internationella arenan, men sett ur det senaste är icke-statliga organisationers makt överlägsen, i alla fall om man pratar om de större och internationellt erkända organisationer som Röda Korset, Amnesty och Greenpeace. Sådana icke-statliga organisationer har ett brett kontaktnät inberäknat både sociala och politiska partens i flertalet länder. Dessutom har de många gånger stor kännedom om lokala förhållanden och kulturer.²⁶ Exempelvis Amnesty International övervakar och observerar mänskliga rättigheter globalt och har tillgång känslig information om samhällen och regeringar i så gott som varje land i världen.

²⁴ ibid ff

²⁵ DeMARS, William, NGOs and the Transnational Networks s. 43 ff

²⁶ ibid s.50

En annan viktig del av NGO: s arbete är att hjälpa till med att föra fram och implementera staters och IGO:s policys. Exempelvis; stat A befinner sig i en väpnad konflikt och är av olika anledningar oförmögen att skänka sina medborgare det skydd som staten åtagit sig i internationella avtal. Detta medför i sin tur att civilbefolkningens lidande kan bli oproportionerligt stort då staten inte kan leverera basala förnödenheter som mat och läkarvård. Genom att vara neutrala i den aktuella konflikten kan icke-statliga organisationer fungera som en mellanhand mellan staten och de drabbade. Sådan hjälp kan bestå i att nå ut med matpaket eller medicinsk expertis.

En krigssituation utgör dock inte en förutsättning NGO: s verksamhet, snarare styrs icke-statliga organisationers insatser genom behov, och resurser för att bistå detta behov. Vissa NGO: s inriktar sig inom speciella områden som att hjälpa kvinnor med födsel och ge information hur de ska ta hand om sina nyfödda barn. I andra fall kan icke-statliga organisationer bära ansvaret för skolgången inom ett visst område. I många aspekter och för många människor utgör närverket av NGO: s det enda existerande sociala skyddsnätet.²⁷

3. NGO: s och mänskliga rättigheter

Det ökande antalet internationella konventioner i de mänskliga rättigheternas förtecken går hand i hand med det ökande antalet mänskliga rättighetsorganisationer. NGO: s har fått en viktig roll gällande att undersöka och identifiera brott mot de mänskliga rättigheterna. Genom att uppmärksamma brott mot MR ökar pressen och förväntningarna på stater och IGO: s att uppfylla förpliktelser de åtagit sig i samband med ratificeringen av en viss konvention.²⁸ Följande stycke tar upp några typexempel hur NGO: s kan arbeta med mänskliga rättigheter på olika nivåer.

3.1. Internationella NGO

Två internationella välkända organisationer som är dedikerade till mänskliga rättigheter är Röda Korset och Amnesty International.

²⁷ Kelly-Kate S. Pease, *International Organizations* s. 240

²⁸ Kelly-Kate S. Pease, *International Organizations* s. 242

Internationella Röda Kors kommittén (ICRC) har tack vare sin neutrala utgångspunkt möjlighet att nå ut till krigsdrabbade områden dit andra NGO:s kan nekas tillträde av exempelvis fientliga regeringar eller gerillagrupper. Röda Korset är en federation bestående 185 stater som tack vare sin organisationsform har möjlighet att snabbt vara på plats och bistå med humanitär assistans vid krig eller plötsliga katastrofer.

Amnesty International utövar till skillnad från Röda Korsets mer lågmälda diplomati en djärvare attityd som går ut på att skapa opinionsbildning och högljutt sätta press på regeringar och IGO:s som bryter mot sina juridiska åtaganden inom kontexten för mänskliga rättigheter.²⁹ Organisationen har över en miljon medlemmar i över hundra länder och har gjort sig känd för att just skapa opinion kring orättvisor och brott mot de mänskliga rättigheterna. Amnesty ägnar sig även åt att rapportera om orättvisor och bistå individer som fängslats utan eller genom en godtycklig rättegång. Amnesty har även ett stort nätverk bestående av medicinska och juridiska experter. Organisationen har de valt att specialisera sig på arbetares, kvinnors och barns rättigheter.

Icke-statliga organisationer kan sammanfattningsvis sägas ha stor betydelse för många olika aktörer inom många olika sammanhang. Genom sitt stora kontaktnät och samarbete med många olika aktörer på den internationella arenan ökar inflytandet på många olika nivåer. Som nämndes ovan har Amnesty International tillgång till känslig information i så gott som varje land, på det sättet sprider de kunskap om den globala utvecklingen inom Mänskliga Rättigheter. Spridningen av sådan kunskap gör det allt svårare för stater att ostraffat ignorera sina juridiska åtaganden. Sin expertkunskap kring speciella förhållanden kan NGO: s använda sig av för att påverka beslutsfattande i regeringar och mellanstatliga organisationer. NGO:s stora kontaktnät från regerings- ned till gräsrotsnivå har givit många av dem erkänd status som partners i internationella och nationella förhandlingar och i utvecklingen av de mänskliga rättigheterna.

3.2. Lokala NGO: s

Även de mindre lokala människorättsorganisationerna har en viktig roll i arbetet med mänskliga rättigheter även fast de inte har de internationella kontakterna som större NGO: s

²⁹ ibid

har. Lokala organisationer kan dels kanalisera den kunskap som kommer uppifrån och använda sig av den i sitt arbete med de mänskliga rättigheterna på lokal nivå. I Rosario spred organisationen exempelvis kunskap om kvinnors rättigheter, en kunskap som utan dem skulle vara mycket mer begränsad bland befolkningen i dag. Lokala organisationer kan dessutom kanalisera sin kunskap uppåt till större NGO: s som i sin tur kan föra informationen vidare inom olika sammanhang på högre nivå. Lokala NGO: s behandlas mer ingående i kap

4. Kvinnors rättigheter

Kapitel 4 behandlar utvecklingen av kvinnors rättigheter internationellt. För att få en överblick om kvinnors rättigheter och tankar kring feminismen inleds följande kapitel med en kort historisk bakgrund om feminismens ideologiska och politiska internationella utveckling. Därefter behandlas framväxten av kvinnokonventionen samt hur staters reservationer mot delar av konventionen många gånger utgör allvarliga hinder för utvecklingen av jämställdhet.

Feminismen som politisk rörelse har funnits i olika gestalter sedan 1700-talet.³⁰ Mary Wollstonecrafts räknas till den första kvinnliga feministiska författaren med sitt verk *Vindication of the Rights of Women* (Försvar för kvinnans rättigheter) 1792. Hennes mål var att helt utradera könsskillnaderna i samhället genom en identisk uppfostran för flickor och pojkar.

På 1800-talet fanns både manliga och kvinnliga författare från hela den politiska skalan som verkade i feminismens förtecken. En av de mest kända liberala författarna var John Stuart Mill. I hans klassiska essä *The Subjection of women* från 1869 skriver han att: ”Det som hudfärg, ras, religion, eller i undertryckta länder nationstillhörighet innebär i oupplysta samhällen, det innebär könstillhörighet för alla kvinnor.” Vidare hävdade han att det faktum att kvinnor utestängdes från det politiska och offentliga livet innebar en förlust för samhällsnyttan. Från en utilistisk synvinkel ville Mill således motivera kvinnors politiska rättigheter med den nytta de skulle göra för samhället.³¹

³⁰ Larson Reidar, politiska ideologier i vår tid, s. 138

³¹ Larson Reidar, Politiska ideologier i vår tid, s. 138

I Västeuropa och USA gick kampen för kvinnlig rösträtt främst under liberalistiska förtecken. Däribland utkristalliserades de så kallade suffragetterna som bestod av militanta aktivister. De utvecklande Mills argument ytterligare med att kvinnors moraliska egenskaper var överlägsna männens och att världens elände berodde på den manliga dominansen in om politik och samhälle.

På vänsterkanten anses Friedrich Engels och Alexandra Kollontay tillhöra de mest kända författarna som uttalade sig till kvinnornas försvar. Enligt dem berodde kvinnors tillbakasatta ställning på kapitalismen. I och med den socialistiska omvälvningen skulle kvinnor vara med och delta i produktionen och därmed få ett ekonomiskt likaberättigande. Inom denna tradition befinner sig även Simone de Beauvoir som år 1946 skrev ett av den moderna feminismens grundläggande verk, *Det andra könet*.

4.1. Folkrätt och Kvinnors rättigheter

Året efter FN:s bildande 1946, inrättades en kvinnokommitté med uppgift att främja jämställdhet mellan könen och under 1950-talet började arbetet med kvinnors rättigheter bära frukt.³² ILO:s konvention om lika lön för likvärdigt arbete 1951 följdes året efter av konventionen om kvinnors politiska rättigheter som bland annat slår fast kvinnors rätt att rösta och inneha offentliga ämbeten. Ett av konventionens stora fokus under den här tidsperioden var kvinnors rätt att behålla sin egen nationalitet vid giftermål med en utländsk man. Kvinnor ansågs särskilt utsatta då de många gånger gjordes helt statslösa i dessa situationer. 1957 antogs konventionen om den gifta kvinnans nationalitet dock med många reservationer.

Även mer känsliga ämnen som kvinnlig könsstympning började diskuteras under 50-talet. I en ECOSOC resolution uppmanades alla medlemsstater att arbeta för att detta skulle avskaffas. Dock lades ämnet åt sidan då tiden inte ansågs mogen för denna typ av känsliga diskussion.

Den första internationella kvinnokonferensen ägde rum i Mexico City 1975 som bland annat resulterade i en aktionsplan där man efterlyste skapandet av en kvinnokonvention, något som blev verklighet fyra år senare.

³² www.kvinnokonventionen.se

4.2. Kvinnokonventionen

Läser man FN: s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna från 1948 står i den inledande artikeln att ”Alla människor är födda fria och lika i värde och rättigheter”.

Artikel 2 etablerar det viktiga diskrimineringsförbudet genom att slå fast att "envar är berättigad till alla de fri- och rättigheter, som uttalas i denna förklaring, utan åtskillnad av något slag, såsom ras, hudfärg, kön, språk, religion, politisk eller annan uppfattning, nationellt eller socialt ursprung, egendom, börd eller ställning i övrigt"³³. Den allmänna förklaringen har blivit ett grunddokument för FN: s fortsatta arbete med mänskliga rättigheter

Jämställdhetsprincipen återfinns i tredje artikeln från 1966 års konventioner om medborgerliga och politiska rättigheter, samt om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter. Samma princip görs gällande i tortyrkonventionen, barnkonventionen och konventionen mot rasdiskriminering.³⁴

Trots att jämställdhetsprincipen genomsyrar de flesta av FN: s konventioner blev det tydligt att detta inte var tillräckligt för att uppnå ett effektivt skydd för kvinnor. Redan vid inrättandet av FN: s kvinnokommission fanns ambitionen att skapa en kvinnokonvention men vägen dit visade sig vara lång. År 1979 antogs dock kvinnokonventionen, trots meningsskiljaktigheter av FN: s generalförsamling, med 130 röster för, inga emot och 11 avstående. Konventionen trädde i kraft år 1981. Kvinnokonventionens engelska förkortning är CEDAW och står för *Convention of the Elimination of all forms of Discrimination Against Women*.

Kvinnokonventionen är ett komplement till FN: s konventioner över de mänskliga rättigheterna och förbjuder alla former av diskriminering av kvinnor. Med kvinnokonventionen arbetar en kvinnokommitté som har till uppgift att kontrollera att konventionsstaterna följer denna och/eller gör allt utefter förmåga för komma dit.³⁵ Ett förfarande som går till så att medlemsländerna vart fjärde år är skyldiga att rapportera hur man lagstiftningsmässigt, juridiskt och administrativt lever upp till konventionens olika artiklar.³⁶ I konventionens stadgar står också att kvinnodiskrimineringskommittén kan ta emot

³³ FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna art: 2 punkt: 1

³⁴ Thulin Hedlund Kristina, Lika i värde och rättigheter s. 158

³⁵ CEDAW art: 17

³⁶ Thulin Hedlund Kristina, Lika i värde och rättigheter s. 160, CEDAW art: 18

information gällande staternas efterlevnad från exempelvis enskilda organisationer.³⁷

I december 2007 hade 185 av FN:s 191 medlemsstater ratificerat konventionen.³⁸

Sverige ratificerade den år 1981. Nästan 40 länder har valt att reservera sig mot delar av den³⁹ främst mot artikel 29 rörande lösandet av tvister med internationella domstolens hjälp samt mot artikel 16 som handlar om avskaffandet av diskriminering inom äktenskapet och familjelivet.⁴⁰ Kvinnokonventionen är unik genom sitt krav i artikel 16 att regeringar skall inrikta sitt arbete inte bara på att utrota diskriminering av kvinnor i den offentliga sfären, utan även i det privata livet. Det är lämpligt att låta det stora antalet reservationer mot just artikel 16 återspegla problematiken kring våld mot kvinnor inom den privata sfären. Allt för många regeringar anser detta vara en intern familjeangelägenhet som skall ligga utanför statens kontroll. En utförligare beskrivning av denna problematik återfinns i avsnittet som behandlar våld mot kvinnor.

4.3. Konventionens uppbyggnad

Konventionen består av trettio artiklar varav de 16 första består av definitioner och rättigheter. Artikel 1 definierar vad som anses med diskriminering av kvinnor:

I denna konvention avser uttrycket "diskriminering av kvinnor" varje åtskillnad, undantag eller inskränkning på grund av kön som har till följd eller syfte att begränsa eller omintetgöra de mänskliga rättigheter eller friheter på det politiska, ekonomiska, sociala, kulturella och medborgerliga område, eller något annat område för kvinnor, oberoende av civilstånd och med jämställdhet mellan män och kvinnor som grund, eller åtnjutandet eller utlovandet av dessa friheter och rättigheter⁴¹.

Denna definition gäller för alla kommande artiklar i kvinnokonventionen.

Artikel 2 och 3 behandlar den grundläggande förpliktelsen att avskaffa all diskriminering

³⁷ CEDAW art: 17

³⁸ www.ohchr.org, http://www.bayefsky.com/html/cedaw_opt_ratif_table.php,

³⁹ www.ohchr.org

⁴⁰ Thulin Hedlund Kristina, Lika i värde och rättigheter s. 160

⁴¹ Texten är hämtad från CEDAW-nätverkets hemsida, www.kvinnokonventionen.se

gentemot kvinnor. I artikel 5-16 anges mer specifika förpliktelser. Resterande artiklar behandlar kommitténs arbete, och tvister som uppkommit vid tolkningen av konventionen. I inledningen av konventionen står om de förhoppningar och orosmoment som ligger bakom kvinnokonventionen.

5. Förklaringen om eliminering av våld mot kvinnor

Många kanske likställer våld mot kvinnor med fysiskt våld, kanske tror man att det förekommer främst inom kontexten av fattigdom, i flyktingläger eller som en följd av trafficking och människosmuggling? Faktum är att våld mot kvinnor förekommer i alla former och inom alla samhällsskikt, över hela världen. Enligt CEDAW-nätverket som arbetar med att sprida information om kvinnors rättigheter har nästan varannan kvinna i Sverige, 46 % blivit utsatt för våld av någon man, 56 procent har trakasserats sexuellt, och nästan var fjärde kvinna i åldersgruppen 18-24 år utsattes för någon form av våld under år 2001⁴².

I följande avsnitt följer en redogörelse av förklaringen som förbjuder våld mot kvinnor. Avsnittet innehåller även en beskrivning av begreppet ”våld mot kvinnor” var, när och hur det uppstår och de konsekvenser som inte sällan följer i våldets kölvatten⁴³.

Förklaringen om Eliminering av Våld mot Kvinnor från 1994 är ett komplement till kvinnokonventionen. Förklaringen är av yttersta vikt eftersom den erkänner våld mot kvinnor som **en form av diskriminering** och således som ett brott mot de mänskliga rättigheterna. Den framhäver även att risken att utsättas för våld är högre för kvinnor än för män och att kvinnor därför är i behov av ett extra skydd för att kunna åtnjuta sina fri- och rättigheter.

I deklarationens första artikel definieras våld mot kvinnor som:

varje könsbetingad våldshandling som resulterar i eller sannolikt kommer att resultera i fysisk, sexuell eller psykisk skada eller sådant lidande för kvinnor innefattande hot om sådana handlingar, tvång eller godtyckligt frihetsberövande vare sig det sker offentligt eller privat⁴⁴.

⁴² <http://www.kvinnokonventionen.se/kvinnokonventionen/valdMotKvinnor.asp> 20080103

⁴³ Westendorp and Wollenswinkel, Violence in the Domestic Sphere s.7

⁴⁴ Texten är hämtad från CEDAW-nätverkets hemsida, www.kvinnokonventionen.se

För att en våldshandling ska ses som en typ av diskriminering måste handlingen i sig vara könsbetingad och sannolikt leda till fysisk, sexuell eller psykisk skada.

Artikel två i deklARATIONEN beskriver tre platser där våld mot kvinnor äger rum: (Dock är inte bara dessa situationer som omfattas).

a) fysiskt, sexuellt och psykiskt våld som förekommer inom familjen, innefattande misshandel, sexuellt utnyttjande av minderåriga flickor i hushållet, våld relaterat till hemgift, våldtäkt inom äktenskapet, kvinnlig könsstympning och andra traditionella seder som är skadliga för kvinnorna, våld utövat av annan än make och våld i samband med utnyttjande,

b) fysiskt, sexuellt och psykiskt våld som förekommer ute i samhället inklusive våldtäkt, sexuellt utnyttjande, sexuellt ofredande och hotelser i arbetet, inom utbildningsinstitutioner och på andra platser, handel med kvinnor och tvångsprostitution,

c) fysiskt, sexuellt och psykiskt våld förövat eller tolererat av staten, varhelst det förekommer.

Inom alla dessa kategorier kan våldet yttra sig genom fysiska, psykiska eller sexuella övergrepp.

Förklaringen tar även upp det faktum att det inte sällan är traditionell sedvänja som ligger till grund för stora delar av kvinnovåldet och att en av de största utmaningarna med denna typ av våld är, som nämndes ovan, att det ses som en familjeangelägenhet som ligger utanför statens och rättsväsens kontroll.⁴⁵

5.1. Vilka drabbas av våldet?

Inte sällan kopplas brott mot de mänskliga rättigheterna och även våld mot kvinnor ihop med exempelvis konflikt eller extrem fattigdom. Det finns mycket riktigt grupper som löper större

⁴⁵ www.web.amnesty.org/actforwoman/domestic-index-eng 20070706 , se även Kofi Annans rapport från 2006; "In-depth study of violence against women" s. 30-39

risk att utsättas för våld, som immigrerad arbetskraft eller flyktingar.⁴⁶ Kvinnors utsatthet speglas även av hennes ras, klass, kultur sexuella identitet, HIV status eller huruvida de härstammar från fattiga eller marginaliserade samhällen.

Men övergreppen är på intet sätt begränsade hit, våldet och diskrimineringen av kvinnor finns överallt. Det tar sig över gränser av klass och etnicitet, tar ingen hänsyn till ålder politiskt eller ekonomiska system det är ett universellt problem som i grund och botten är resultatet av en diskriminerande kvinnosyn.⁴⁷

5.2. Sexuellt våld

Kontroll över kvinnans sexualitet kan ses som ett effektivt medel för män att uttrycka sin makt över kvinnan. Kvinnor som inte går längs med den sexuella normen såsom lesbiska kvinnor eller kvinnor som väljer att leva självständigt möter ofta allvarliga straff genom exempelvis våldtäkt. Ofta används även våldtäkt för att uppnå graviditet som ett maktmedel eftersom kvinnan hamnar i en beroende ställning till mannen för att kunna försörja sig eller för att inte bli utstöt ur samhället som ogift gravid kvinna. Ett talande citat kring denna problematik finner man på Human Right Watch hemsida, där organisationen intervjuat en kvinna från Buenos Aires- provinsen i Argentina:

I was with him for fourteen years. He beat me and the mistreatment had become normal...He always told me: "I am going to fill you with children so that you can't leave my side."

Gladys Morello, 32.

5.3. Våld och väpnade konflikter

I väpnade konflikter tenderar våldet generellt att öka, inkluderat våldtäkt och andra former av sexuellt våld.⁴⁸ Ofta används våld mot kvinnor som ett vapen i syfte att dehumanisera kvinnorna eller för att straffa och förolämpa det samhälle de kommer ifrån. Trots att kvinnor mer sällan än männen är militärt aktiva utsätts de för störst risk att bli dödade eller utsatta för övergrepp i krig och väpnade konflikter. Samtidigt utgör kvinnor och barn den största

⁴⁶ Kofi Annan report 2006, In-depth study on all forms of violence against women,

⁴⁷ www.kvinnokonventionen.se

⁴⁸ Westendrop and Wollenswinkel, s.10

gruppen flyktingar både internationellt och inom internt.⁴⁹ Under kriget i Bosnien – Hercegovina användes mord, systematisk våldtäkt och andra former av sexuellt våld som ett vapen för att förstöra fiendens moral och som en del av folkmordet på den muslimska befolkningen. Folkmordet i Rwanda är ett annat exempel där våldtäkt, sexuell förnedring och grovt sexuellt våld, exempelvis kvinnlig könsstympning systematiskt användes som en del i utrotningen av tutsierna.⁵⁰

5.4. Följder av våldet:

Den skada våldet åsamkar sträcker sig mycket längre än till de fysiska och psykiska skador som uppstår. Våldtäkt kan utmynna i oönskade graviditeter, som i sin tur kan föra med sig att kvinnan utestängs från sitt samhälle, eller än värre att hon straffas för att innebära en skam för familjen genom exempelvis hedersmord. En annan konsekvens av sexuellt våld är orsakat av infektioner som HIV/AIDS. Även de psykiska skadorna blir stora och kan i sin tur orsaka depression och missbruk och självmord etcetera.⁵¹

Våld av det här slaget skadar inte enbart kvinnan utan har även stora negativa effekter på resten av familjen. Speciellt barnen mår väldigt dåligt av att se olika typer av våld riktas mot sin mamma⁵².

Då kvinnan tvingas leva i skräck blir hennes liv begränsat på alla plan, både kulturellt, ekonomiskt och politiskt⁵³ vilket i sin tur även har negativa effekter på samhället i helhet. Mills tankar från 1849 är således fortfarande ytterst aktuella.

5.5 Våld och fattigdom - en ond cirkel

Runt om i världen är fattigdom vanligare förekommande bland kvinnor än hos män och även konsekvenserna av fattigdom blir värre för kvinnor än för män, samtidigt som antalet fattiga kvinnor hela tiden ökar som en negativ effekt av globaliseringen.⁵⁴

⁴⁹ ibid

⁵⁰ Kofi Annan report 2006, In-depth study on all forms of violence against women, s.45 ff

⁵¹ AMNESTY INTERNATIONAL <http://web.amnesty.org/actforwomen/scandal-4-engL20070706>

⁵² Ibid, Kofi Annan report 2006, In-depth study on all forms of violence against women, s.50 ff

⁵³ AMNESTY INTERNATIONAL <http://web.amnesty.org/actforwomen/scandal-4-engL20070706>

⁵⁴ Kofi Annan "In-depth study on all forms of violence against women, s.32ff

Fattigdom kan vara både ett skäl till, och ett resultat av våld. Som står skrivet ovan så finns våldet i alla samhällsklasser men enligt en ny rapport från World Health Organisations framstår det att fattiga kvinnor är mer utsatta.⁵⁵

Fattigdom och brist på ekonomisk självständighet för med sig att kvinnan tvingas stanna kvar hos den man som slår dem. Vilket även gör dem mindre benägna att anmäla brottet hos polisen.⁵⁶ De som arbetar på Consejo de la Mujer var alla eniga om att fattigdom inte bara innebär avsaknad av en ekonomisk trygghet utan även en mängd andra sociala problem. Som exempel tog de den utbredda alkoholismen som i sin tur bidrar till att risken för våld i hemmet ökar. Enligt dem finns det ett tydligt samband mellan fattigdom, alkoholism och våld i hemmet.⁵⁷

En annan konsekvens av fattigdomen är ekonomisk fångenskap. Med fångenskap menas i det här fallet den situation som uppstår då kvinnan är beroende av mannen för att kunna säkra sin och sina barns försörjning. En kvinna som misshandlas av sin man i Sverige har i alla fall de ekonomiska möjligheterna att bryta upp och lämna förhållandet. I Argentina och i stora delar av världen finns inte den möjligheten. Ett liv utan sin man betyder inte sällan ett hårt liv i utanförskap där kvinnan tvingas till desperata åtgärder som prostitution för att få pengar till mat och förnödenheter.

Det här negativa mönstret grundar sig till stor del i föråldrande traditioner och sedvänjor som i grunden är diskriminerande och där kvinnans roll uteslutande går ut på att ta hand om hem och barn.

Våld mot kvinnor är inget naturligt utan existerar just för att samhället tillåter det. I princip alla kulturer i världen innehåller former av våld mot kvinnor som blir nästintill osynliga då de anses så normala att de antingen accepteras eller helt enkelt inte uppmärksammas. Så länge våld mot kvinnor ignoreras av samhället och myndigheterna, så länge som förövarna går ostraffade kommer våldet att fortsätta. Därför är det viktigt med en tydlig lagstiftning som förbjuder sådana här typer av brott⁵⁸. Stater som har ratificerat kvinnokonventionen och

⁵⁵ World Health Organisation report " Human Rights, Health and Poverty reduction strategies 2005, s. 26ff

⁵⁶ AMNESTY INTERNATIONAL http://web.amnesty.org/actforwomen/scandal-4-engL_20070706

⁵⁷ intervju consejo de la mujer, 2006-12-10

⁵⁸ Se även UN High Commissioner for Human Rights Louise Arbour's tal på den internationella dagen för elimineringen av våld mot kvinnor, 25 nov i år;

<http://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/ViolenceAgainstWomen.aspx>

konventionen om eliminering av våld mot kvinnor är skyldiga under internationell humanitär lag att skydda, respektera och göra allt för att dessa rättigheter till fullo uppnås⁵⁹. I staternas skyldigheter under dessa konventioner ingår att utdela repressalier till de officiella och privata aktörer som bryter mot konventionerna.⁶⁰ Staterna är även skyldiga att göra allt i sin makt för att eliminera våld mot och diskriminering av kvinnor annars kan staterna själva ställas ansvariga för dessa brott, ett förfarande som går under namnet due diligence. Principen om due diligence kan dock inte likställas med att de verkliga förövarna frikänns.

Förutom problemet att uppemot 40 stater har reserverat sig mot viktiga delar i kvinnokonventionen är verkligheten ett bevis på att konventioner som skyddar kvinnor per se inte är tillräckliga för att kvinnor världen över skall få åtnjuta sina fri- och rättigheter. Ett tydligt lagstadgat skydd för kvinnors rättigheter är en nödvändig plattform i jämställdhetsarbetet men samtidigt, långt ifrån tillräckligt. Snarare krävs det att lagar som förbjuder diskriminering av kvinnor **implementeras**. De måste således utmana gamla styrande diskriminerande sedvänjor och kulturer. De måste finnas med som en naturlig del av det vardagliga livet, de måste genomsyra människors attityder i skolan, på jobbet, på festen och vid middagsbordet. Icke-statliga organisationer har inte bara en viktig roll gällande policy-making och normskapande vid arbetet med de mänskliga rättigheterna, även vid implementeringen av dessa är deras roll som länk och budbärare mellan olika nivåer av yttersta vikt. En färsk rapport från WHO visar att i samhällen som fördömer och tar åtgärder mot våldet existerar det i mindre andel än i samhällen som inte gör det.⁶¹ En komparativ studie mellan 16 länder visar att våld i hemmet förekommer minst i de samhällen som har ett lokalt engagemang mot detta. Engagemanget kan vara juridiskt eller moraliskt eller bestå i olika former av familjestöd och kvinnoskydd.⁶²

6. Kvinnorättsorganisationers kamp för rättvisa

Följande kapitel kommer att fokusera på icke-statliga organisationer och arbetet för kvinnors rättigheter. I det fall det framstår som denna studie ämnar skilja mellan mänskliga rättigheter och kvinnors rättigheter ska påpekas att så inte är fallet. Kvinnors rättigheter är en del av de mänskliga rättigheterna men dessa har historiskt behandlas åtskilda.

⁵⁹ Westendorp och Wollenswinkel, *Violence in the Domestic Sphere* s.23

⁶⁰ *ibid* s.23

⁶¹ Westendorp och Wollenswinkel, *Violence in the Domestic Sphere* s. 30

⁶² *ibid* s.30

Över hela världen har kvinnorrättsorganisationer lett arbetet med att ge utsatta kvinnor en röst och att hävda kvinnors rättigheter. Bland annat genom att utöva påtryckningar på regeringar och det internationella samhället genom att uppmärksamma misslyckandet med att skänka deras medborgare det skydd de behöver. Kvinnorrättsorganisationer har genom åren visat sig ha betydelsefull inverkan på de internationella beslut och åtgärder som tagits till förmån för flickor och kvinnor. Två av 1990-talets stora händelser i detta sammanhang var de internationella MR- konferenserna i Wien och Beijing. Bland annat erkändes kvinnors rättigheter för första gången som en integrerad del av de mänskliga rättigheterna. Det var även i Wien som våld mot kvinnor för första gången erkändes som en typ av diskriminering. Resultatet av de två konferenserna utgör grunden för dagens policy i kampen för jämställdhet och för kvinnors och flickors rättigheter⁶³

Kvinnorrättsorganisationer var interaktiva i båda dessa sammanhang och bidrog med information och kunskap vilket rimligen bidrog till utgången. Nedan följer några exempel på de beslut som fattades samt på hur kvinnoorganisationer deltog i dessa.

6.1. Wien

Den 25 juni 1993 skrev representanter från 171 länder i konsensus under den så kallade Vienna Declaration och Plan of Action som arbetats fram under de två veckor konferensen för de mänskliga rättigheterna pågått i Wien. Deklarationen är en internationell plan för att stärka de mänskliga rättigheterna globalt⁶⁴ med fokus på kvinnors rättigheter och på att bekämpa diskriminering.

Omkring 7000 personer deltog, inkluderat enskilda akademiker till regeringsrepresentanter. Representanter för cirka 800 olika NGO:s deltog i konferensen, varav två tredjedelar var verksamma på gräsrotsnivå. Konferensen var ett tillfälle för NGO: s att på ett naturligt sätt utbyta kunskaper och erfarenheter.⁶⁵ Vissa icke-statliga organisationer var även involverade i en global kampanj med syfte att uppmärksamma våld mot kvinnor. En del av kampanjen innebar att låta 33 kvinnor som själva fallit offer för olika typer av våld vittna om

⁶³ <http://www.un.org/womenwatch/daw/ngo/index.html>

⁶⁴ <http://www.unhchr.ch/html/menu5/wccosta.htm> 2007-08-07

⁶⁵ <http://www.unhchr.ch/html/menu5/wccosta.htm> 2007-08-07

konsekvenserna av staternas och världssamfundets misslyckande med att skydda kvinnors rätt till personlig säkerhet. Kampanjen fick önskat resultat och under konferensen slogs fast att våld mot kvinnor är ett allvarligt brott mot de mänskliga rättigheterna samt att kvinnors rättigheter är universella och odelbara.⁶⁶ Wienerdeklarationen åberopar även fungerande mekanismer som på samtliga nivåer skall verka för att eliminera våld mot kvinnor samt främja kvinnligt deltagande på samhällets alla nivåer.

FN: s dåvarande generalsekreterare Boutros Boutros-Ghali hyllade konferensen som ett genombrott i den globala kampen för stärkandet av de mänskliga rättigheterna.

6.2. Beijing

Den fjärde världskonferensen för kvinnors rättigheter hölls i Beijing 1995. Inte mindre än 189 länder antog Beijingdeklarationen och den medföljande handlingsplan för arbetet med jämställdhet fram till år 2000. Handlingsplanen definierar tolv områden speciellt kritiska för kvinnor nämligen fattigdom, utbildning och hälsa, våld mot kvinnor, kvinnor och väpnade konflikter, ekonomi, kvinnor och makt, institutionella mekanismer för framsteg för kvinnor, mänskliga rättigheter, miljö, media samt flickors situation.

I deklarationens inledning står att de deltagande regeringarna är beslutsamma att arbeta för att uppnå målen rörande jämställdhet, utveckling och fred för alla kvinnor världens kvinnor. Vidare erkänns att kvinnor inte är en homogen grupp utan att det finns stora skillnader i deras roller och förutsättningar.⁶⁷ Punkt 5 erkänner de framsteg som gjorts inom kontexten av jämställdhet mellan könen samtidigt som processen beskrivs som ojämn och med många kvarvarande hinder som i sin tur för med sig negativa konsekvenser för alla.

Artikel 6 nämner fattigdom som en allvarlig negativ faktor inom kontexten av jämställdhet och kvinnors rättigheter. Kvinnor och flickors rättigheter erkänns åter som en del av de universella mänskliga rättigheterna⁶⁸ och att de deltagande staterna är dedikerade till att försäkra kvinnors och flickors fulla åtnjutande av deras fundamentala fri- och rättigheter. Med

⁶⁶ Vienna declaration and program of action Art:18

⁶⁷ Beijing Declaration 1995, art: 1-4

⁶⁸ Beijing Declaration 1995 art:8-9, 14

det menas att ta till alla nödvändiga medel för att eliminera diskriminering av kvinnor och flickor⁶⁹ samt förhindra och eliminera alla former av våld mot kvinnor och flickor⁷⁰.

I artiklarna 20 och 36-38 beskrivs utförligt vikten av ett aktivt deltagande från alla på i samhället från regeringsnivå till gräsrotsnivå. Speciellt uppmanas kvinnoorganisationer och kvinnliga nätverk men även andra icke-statliga organisationer att samarbeta med regeringar för att på mest effektiva sätt kunna implementera de förändringar som deklarationen innebär.

FN- organet Division for the Advancement of Women (DAW) har bland annat till uppgift att underlätta för NGO: s att delta med sin kompetens i både kvinnokommissionens och CEDAW- kommitténs arbete. På DAW: s hemsida står att deltagandet från NGO: s har stor betydelse för arbetet med kvinnors rättigheter. Hemsidan betonar även att NGO:s genom sin expertis om kvinnors rättigheter samt om regionala och lokala förhållanden haft en betydelsefull roll i utformandet av Plan of Action och Beijingdeklarationen. Vidare beskrivs vikten av deras roll i att hålla nationella och internationella aktörer ansvariga för bristande engagemang för kvinnors rättigheter.⁷¹

7. Kvinnofrågan i Sydamerika

Genom arbetet med kvinnokonventionen och förklaringen om avskaffande av våld mot kvinnor har kvinnofrågan fått mer internationellt fokus. Detta i sin tur skapar även regionala och nationella juridiska och moraliska förändringar runt om i världen. Nedan tas upp den Interamerikanska konvention Belem do Pará som specifikt syftar till att bestraffa, eliminera och förebygga våld mot kvinnor som ett exempel på de regionala förändringar som skett i den sydamerikanska regionen. Kapitlet fortsätter med utvecklingen i Argentina och hur organisationen Consejo de la Mujer arbetar med dessa frågor.

Belem do Pará antogs 1994 av generalförsamlingen för de amerikanska staternas organisation (OAS) och den syftar specifikt till att bestraffa, eliminera och förhindra våld mot kvinnor. Konventionen likställer våld mot kvinnor med brott mot de mänskliga rättigheterna och de fundamentala friheterna, som rätt till ett liv i hälsa och säkerhet. Vidare fastställer den att våld

⁶⁹ Beijing Declaration 1995 art: 23-24

⁷⁰ Beijing Declaration 1995 art: 29

⁷¹ <http://www.un.org/womenwatch/daw/ngo/index.html>

mot kvinnor manifesterar traditionella könsmonster där det kvinnliga könet betraktas som undermåligt. Slutligen ger den uttryck för vikten av en eliminering av våld mot kvinnor då det hämmar den individuella och sociala utvecklingen samt utgör ett hinder för ett deltagande i det vardagliga livet. Konventionen är det första regionala instrumentet i sitt slag inom denna kontext.

I Belem do parás första artikel förstås våld mot kvinnor som ”varje aktion eller beteende baserat på kön som orsakar offrets död, fysiskt, psykiskt eller sexuell skada eller lidande, både inom den privata som publika sfären”. Artikel 2 gör klart att ”våld mot kvinnor” inkluderar fysiskt, psykiskt och sexuellt våld. I det andra kapitlet fastställs att alla kvinnor har rätt till ett liv fritt från våld både inom den privata och publika sfären. Det fastställs också att rätten till ett liv fritt från våld inkluderar bland annat att: a) vara fri från alla former av diskriminering och b) att ha ett personligt värde och behandlas fri från de stereotyper som underbygger kvinnans underlägsenhet.⁷²

I kapitel 7 står beskrivet att staterna förbinder sig att med alla tillgängliga medel och utefter bästa förmåga arbeta för att konventionen efterlevs inom den egna staten. Detta skall bland annat ske genom att etablera effektiva och rättvisa rättegångar till förmån för de kvinnor som blivit utsatta för våld. Där inkluderas även rättskydd, tillgång till rättegång, juridiska mekanismer som försäkrar kvinnan förutom en effektiv och rättvis rättegång, även lämplig kompensation och hjälp för att reparera den skada som det i fallet aktuella våldet orsakat.

Artikel 8 beskriver vikten av att staterna aktivt arbetar med att sprida kännedom och kunskap om kvinnors rättigheter inom den publika sfären, och även med att få bort stereotypa föreställningar om kvinnans underordnande ställning gentemot mannen. Kapitel 8 trycker även på vikten att utbilda personal inom polisen, rättsväsendet och andra berörda myndigheter för att dessa ska vara kapabla att ge kvinnan mest möjliga professionella bemötande i de fall hon väljer att anmäla förövaren.⁷³

⁷²Översättning från UNDP, se <http://www.undp.org/rblac/gender/campaign-spanish/osavio.htm>

⁷³ ibid

7.1. Utvecklingen i Argentina

Den första juni 1985 ratificerade Argentina kvinnokonventionen. Det var dock först under 1990-talet som jämställdhetsdebatten kom igång, och det var även under denna tidsperiod som de största konstitutionella framstegen gjordes. Tre händelser av stor betydelse är lag 24417 som förbjuder våld i hemmet, ratificeringen av konventionen Belem do Pará och skapandet av det nationella kvinnliga rådet CNM.

7.2. Consejo national de las mujeres

Consejo national de las mujeres (CNM), nationella kvinnorådet på svenska, är ett statligt verk som bildades 1992 och arbetar nationellt med jämlikhetsfrågan mellan kvinnor och män. Bland annat har myndigheten det övergripande ansvaret för att kvinnokonventionen införlivas i politiken och det samhälliga livet. CNM jobbar efter en modell som baseras på konceptet medborgarskap. I och med detta erkänner man att olikheter och bristande jämställdhet mellan kvinnor och män bidrar till att kvinnor inte kan åtnjuta sina medborgerliga rättigheter i samma utsträckning som männen. Utifrån denna problemformulering arbetar myndigheten med att skänka samhällig legitimitet och förståelse inför vikten av jämställdhet mellan könen för att på så sätt stärka demokratin.⁷⁴

En viktig del i arbetet är att stärka engagemanget för kvinnor på både provinsial- och lokal nivå samt att trycka på hela befolkningens gemensamma ansvar för att förbättra situationen för kvinnor runt om i landet. Kvinnligt deltagande inom politiken i samhället, ekonomin och kulturen i landet är faktorer som prioriteras och CNM har ett utbrett samarbete med ickestatliga organisationer inom det civila samhället för att skapa ett forum för kunskap, debatt och idéutbyte, allt för att skapa en politik där genusfrågan i större utsträckning beaktas.⁷⁵

7.3. Ley 24 417

En nationell lag som förbjuder allt våld i hemmet trädde i kraft i Argentina år 1994. Lagen går under namnet Ley 24 417 och utgör ett viktigt steg för att uppmärksamma problematiken med

⁷⁴ <http://www.cnm.gov.ar/>

⁷⁵ <http://www.cnm.gov.ar/>

våld mot kvinnor, i synnerhet i hemmet. Lagen behandlar speciellt kvinnors och flickors utsatta situation i hemmet. Den ger även offren laglig rätt till professionell hjälp med polisanmälan, rätt till gratis sjukvård och psykologisk hjälp för att läka de skador som uppkommit vid brottet.

I första artikeln står att alla kvinnor som blivit utsatta för fysiskt, psykiskt eller sexuellt våld i hemmet eller av någon inom familjen har rätt att göra en skriftlig eller verbal anmälan till polisen. Man har även rätt att göra sin anmälan till en person som har specialkompetens inom denna typ av brott. Artikel två fastställer även rätten att få hjälp att göra en anmälan genom en representant från antingen domstolen eller sociala myndigheten. Vidare står det i tredje artikeln att domaren har skyldighet att skaffa nödvändig information om det aktuella fallet för att kunna bestämma offrets fysiska och psykiska skador samt vilken risk kvinnan tar genom att befinna sig i närheten av gärningsmannen.

Lag 24417 är en del av Argentinas nationella lagstiftning. Genom att ha ett lagligt stöd i avskaffandet av våld mot kvinnor underlättas arbete betydligt. Nationell lag har dessutom lättare att utdöma straff mot förövaren till skillnad mot internationella konventioner. Detta kan ha en större skrämseffekt på förövaren vilket i bästa fall kan få honom att avstå från våldshandlingar.⁷⁶

7.4. Consejo de la Mujer

Metoden för denna studie har varit att klättra ned för abstraktionsstegen från att undersöka icke-statliga organisationers roll på den internationella arenan till att se hur en liten lokal organisation arbetar inom ett väldigt specificerat geografiskt och ämnesmässigt område. Då studien nu nått till det nedersta steget handlar följande kapitel om hur den lokala icke-statliga organisationen Consejo de la Mujer ”kvinnorådet” arbetar med att stärka och implementera kvinnors rättigheter i den lilla staden Rosario de Fronterra i norra delen av Argentina.

Den icke-statliga organisationen Consejo de la Mujeres främsta mål är att förhindra att kvinnor

⁷⁶ Kommentar: All information kring lag 24417 är inhämtad dels från intervjun på kvinnohuset Consejo de la Mujer och från Argentinas regerings hemsida: www.Argentina.gov.ar. Ley 24 217 finns att ladda ned som pdf på följande adress: <http://www.buenosaires.gov.ar/areas/salud/dirca/mat/leyviolencia.pdf>. Informationen jag refererar till är på spanska då det under arbetets gång inte gick att finna någon engelsk version.

utsätts för våld i hemmet och/eller av någon närstående. Under år 2002 genomfördes en anonym enkätundersökning av det lokala Röda Korset. Undersökningen visade att våldet mot kvinnor och flickor var utbrett och att det således fanns ett stort behov av denna typ av verksamhet i Rosario de la Fronterra.

Organisationen slog upp sina dörrar år 2004 med ekonomisk hjälp av kommunen och det lokala röda korset. I början var det glest med besökare, vilket berodde dels på att kunskapen om organisationen var begränsad och dels på att många skämdes över att gå dit. Som skrivet ovan sker denna typ av brott inom hemmets fyra väggar och är inget som diskuteras offentligt. När våldet tillåts fortsätta på detta vis utan reaktioner från samhället eller utomstående, och utan att förövarna ställs till svars för sina gärningar, normaliseras våldet och blir tillslut en naturlig del av det vardagliga livet

Det skrala antalet besökare löstes genom att de anställda gick runt i staden och knackade dörr och berättade om sin verksamhet, om kvinnors rättigheter och att våld mot kvinnor enligt lag är förbjudet. När jag var där för att göra min intervju var bänkarna i väntrummet fyllda med kvinnor som var där för att få hjälp. Något som visar på två saker: dels att budskapet om deras arbete gått fram, dels att det finns ett stort behov av denna typ av verksamhet bland kvinnorna i Rosario de la Fronterra.

7.5. Att känna till sina rättigheter

”La violencia no es el camino para solucionar problemas” våld är inte vägen till att lösa problem var texten på en av affischerna i organisationens väntrum. En viktig del av arbetet är just upplysning och utbildning om kvinnans rättigheter. Majoriteten av besökarna på kvinnohuset i Rosario de la Fronterra är mycket fattiga och har bristande utbildning och läskunskaper. Ofta kände de heller inte till sina rättigheter, än mindre lagen som förbjuder just våld i hemmet. Det säger sig självt att om man inte känner till sina rättigheter kan man heller inte hävda dem. Många utsatta kvinnor vågade efter att ha besökt Consejo de la mujer sätta ned foten och dra tydligare gränser gentemot den man som slog dem efter att ha blivit upplysta om det senare. En sådan positiv förändring visar tydligt att arbetet med kvinnans rättigheter gör skillnad om kunskapen om dessa sprids i samhället, Det synes därför befogat att låta detta vara ett typexempel på hur en lokal organisation kan kanalisera ned kunskap från en högre nivå ut till befolkningen.

Arbetet på Consejo de la mujer går även ut på att praktiskt hjälpa till med anmälan till polisen. De bistår också med information kring rättigheterna hon har som offer för denna typ av brott, som gratis sjukvård och psykologisk stöd. Med stöd av lag 24417 och efter påtryckningar från Consejo de la Mujer har polisstationen i Rosario de la Fronterra numer en avdelning med specialistutbildad personal inom kvinnofrågan. På så sätt bemöts de kvinnor som kommer dit av en högre grad av respekt och förståelse inför deras situation. Effekten har blivit att allt fler vågar anmäla denna typ av brott vilket i sin tur är en tydlig markering att våld mot kvinnor inte accepteras.

Förutom utbildning i mänskliga rättigheter och hjälp med praktiska ting som att lämna in en polisanmälan erbjuder Consejo de la Mujer en fristad för kvinnor och flickor i staden med möjligheten att prata öppet om sina upplevelser med personer i liknande situationer. På så sätt öppnas en möjlighet till att hämta ytterligare kraft och styrka hos varandra och som många säkert själva erfarit är det lättare att bryta negativa mönster när man har stöd av andra.

8. Analys

Analysen är uppdelad i tre delar, först behandlas NGO: s roll på den politiska arenan, i den andra delen analyseras NGO: s inom kontexten av mänskliga rättigheter. I den sista delen sammanfattas NGO: s och kvinnors rättigheter med fokus på organisationen Consejo de la mujer.

8.1. NGO: s på den politiska arenan

Att icke-statliga organisationer får en allt mer betydelsefull roll på alla nivåer råder ingen tvekan om. NGO:s har det senaste decenniet visat sig ha kraften att påverka, förändra, upplysa, utbilda och ha en direkt eller indirekt inverkan på olika former av beslutsfattande. Det finns oändligt många olika icke-statliga organisationer, det kan handla om en liten lokal verksamhet som endast är känd av dem som direkt berörs av den. Likväl kan det handla om en internationellt välkänd och respekterad organisation vars uttalanden och konsultativa status väger tungt i internationella offentliga sammanhang. Mellan dessa två ytterligheter ryms en djungel av olika Ngo: s med lika många verksamheter som syften och mål. Organisationerna verkar i ett slags dynamiskt kaos och kan konsten att arbeta självständigt, samarbeta, interagera, skapa kontakter och fungera som kanaler mellan olika nivåer, organisationer,

regeringar, mellanstatliga organisationer etc. Man kan säga att det är just här som stor del av NGO: s styrka ligger och varför det inte längre är möjligt att ignorera denna tredje part som en medspelare på den politiska nationella och internationella arenan.

En annan styrka hos NGO:s är deras tillgång till information, något som är essentiellt i all verksamhet, vare det handlar om mänskliga rättigheter eller bygga barnvänliga vägar i villaområdet. Korrekt information utgör en fundamental del i konsten att angripa ett problem med de rätta verktygen. Felaktig- eller avsaknaden av det senare sätter käppar i hjulet även för den mest erfarne MR-aktivist eller vägbyggare.

8.2. NGO: s och mänskliga rättigheter

Som nämndes i metodavsnittet är huvudaktörerna på den internationella arenan nationalstaten, IGO: s, icke-statliga organisationer och befolkningen. Dessa aktörer befinner sig i ett beroendeförhållande till varandra, ett beroende som ökar allt mer i takt med den ökade globaliseringen. Om man skulle försöka sammanfatta NGO: s roll i detta beroendeförhållande inom **kontexten för mänskliga rättigheter** kan man säga att den är minst sagt mångsidig.

Icke-statliga organisationer har, tack vare god tillgång på information, förmågan att identifiera de stater, platser och situationer där brott mot mänskliga rättigheter begås. Då avstånden i världen krymper allt mer betyder brott mot de mänskliga rättigheterna inte bara lokalt missnöje utan snarare ett globalt missnöje som är till nackdel för staten i bland annat politiska sammanhang. Internationella NGO: s, exempelvis Amnesty, är duktiga på att identifiera överträdelser mot MR. Samtidigt har de tillgång till nödvändiga organisatoriska resurser för att skapa nationell eller internationell opinion som sätter de press på de aktuella förbrytarna. På detta sätt signaleras vad som är juridiskt och moraliskt acceptabelt inom kontexten av mänskliga rättigheter, vilket i sin tur är en viktig del i normskapandet över hur ”världen bör se ut”.

Genom att hålla sig neutrala i en konflikt exempelvis har NGO:s en unik förmåga att nå ut till krigsdrabbade områden dit andra kanske inte tillåts komma fram. Genom att nå ut med förnödenheter till sådana områden eller hålla i undervisning, hjälpa till med att utbilda nyblivna mödrar i hur de ska ta hand om sina barn bistår NGO:s i att stärka och försvara rätten till mat, hälsa, utbildning etc.

Sist men inte minst verkar NGO: s som kanaler mellan olika aktörer, stora som små, något som gäller även inom kontexten för mänskliga rättigheter. På detta sätt förmedlar de kunskap om mänskliga rättigheter och information om överträdelser av densamma.

I den juridiska processen kan NGO: s ses som en slags mellanhand mellan folket och staten på två sätt; dels genom att lösa konflikter och dispyter mellan lokal och internationell nivå, dels genom att operationalisera projekt som kräver implementering, tolkning och förklaring.⁷⁷ Med detta menar jag att en ny lag som förbjuder t. ex våld mot kvinnor inte har någon betydelse eller verkan såvida den inte implementeras och når ut till dem i samhället som berörs av denna

8.3. NGO: s och kvinnors rättigheter

Våld mot kvinnor är förbjudet, ändå är det den mest förekommande överträdelserna mot de mänskliga rättigheterna. I den inledande texten ställs frågan hur detta kunde vara möjligt trots den dokumenterade utvecklingen av jämställdhet. Så vitt jag kan se finns inget enhälligt svar på den frågan. Snarare är det en kombination av flertalet faktorer: Statligt misslyckande och/eller ointresse av att implementera kvinnors rättigheter i praktiken och föråldrade traditionsmonster baserade på föreställningen om kvinnors underlägsenhet är två av dem, låg utbildningsnivå är en annan. WHO: s rapport från 2005⁷⁸ är fast att fattiga kvinnor utsätts för våld i högre grad än de med högre inkomst. I fattigdomens kölvatten följer inte sällan låg utbildningsnivå, något som försvårar processen med att tillgodose sig kunskaper om sina rättigheter. Trots att ökad kunskap om rätt- och friheter per automatik inte behöver generera i högre krav på deras efterlevnad tvekar jag inte på att det underlättar. Inom denna kontext har gräsrotsorganisationer en betydelsefull roll då de kan kanalisera sådan kunskap till befolkningen. Lokala organisationer har inte sällan ingående kunskaper om aktuella behov och förutsättningar inom det område de är verksamma. Sådan kunskap borde rimligen leda till åtgärder anpassade efter dessa, förutsatt att organisationens syfte är att förbättra den aktuella situationen. De som arbetar på Consejo de la Mujer gjorde stor skillnad just genom att

⁷⁷ ibid s.61, von Benda-Beckman 1999, s. 9-18

⁷⁸World Health Organisation: Human Rights Health and Poverty Reduction Strategies

kanalisera de lagar och konventioner som finns att tillgå till kvinnornas beskydd. Genom att göra hembesök och upplysa om kvinnors rättigheter har organisationen lyckat skapa en förändring till förmån för kvinnorna i Rosario på ett sätt som rimligen inte skulle ha skett utan denna verksamhet. Fallet i Rosario visar tydligt på vikten av fungerande kanaler från högre till lägre nivå för att implementera och stärka kvinnors rättigheter. Som ett tankeexperiment kan man konstatera det omöjliga i att en stat skall tillsätta tillräckligt med resurser för att skicka representanter till varje hus och hem att ”knacka dörr” för upplysa om kvinnors rättigheter.

Genom sin verksamhet signalerar de även att våld är en företeelse som inte kan accepteras och utmanar på så sätt traditionella könsmonster och den ökända latinamerikanska machismen.

Internationellt sätt har icke-statliga organisationer spelat stor roll för utvecklingen av kvinnors rättigheter inte minst genom att uppmärksamma att kvinnor och flickor är extra utsatta på grund av könstillhörighet. Något som så småningom kom att resultera i kvinnokonventionen och konventionen om eliminering av våld mot kvinnor.

Konferenserna i Wien och Beijing innebar revolutionerande framsteg för kvinnors rättigheter och utgör grunden för dagens jämställdhetspolicy. I Wien erkändes kvinnors rättigheter för första gången som en integrerad del av de mänskliga rättigheterna och våld mot kvinnor fastslogs som en form av diskriminering. Den globala kampanj, som var ett samarbete mellan NGO: s för att uppmärksamma konsekvenserna av våld mot kvinnor bidrog med information om vilken skada våldet åsamkar och stressade även för att detta skulle tas på allvar och för att det skulle införas krafttag mot för att förhindra detta.

I slutdokumentet till Beijing-konferensen står skrivet vikten av samarbete med NGO: s för att effektivisera och förbättra implementeringen av kvinnors rättigheter

FN-organet Division for the Advancement of Women (DAW) arbetar bland annat med att underlätta icke-statliga organisationers deltagande i processen med att utveckla och förbättra kvinnors rättigheter. På hemsidan efterfrågas NGO: s konsultativa kunskaper och deras förmåga att bistå med information samt att sätta press på aktörer som inte tar sitt juridiska och moraliska ansvar inom kontexten av kvinnors rättigheter. DAW framhåller även att NGO: s deltagande i Wien och Beijing var betydelsefull för framstegen inom kvinnors rättigheter för utformningen av de slutgiltiga konventionerna.

9. Slutsats

NGO: s har en viktig roll på den internationella politiska arenan. Närvaron av icke-statliga organisationer i processer av beslutsfattande om de mänskliga rättigheterna är betydelsefull då de med kunskap och engagemang bidrar de till att skapa och vidareutveckla normer och policys som går i mänskliga rättigheternas förtecken, samtidigt bidrar de med information om överträdelser av MR, globalt och lokalt. Genom sådan global informationsspridning förbättras utvecklingen av adekvata verktyg för att förhindra att överträdelserna fortgår, t.ex. en konvention som förbjuder våld mot kvinnor. NGO: s har även en viktig roll i att kringgå staten och operationalisera MR med hjälp av kunskap och engagemang inom den aktuella kontexten då statens resurser och/eller engagemang framstår som otillräckligt.

I Rosario de la Fronterna lyckades organisationen i högre grad än staten Argentina med att implementera kvinnors rättigheter genom att se till att kunskap om konventionen faktiskt når ut till befolkningen, det vill säga till de kvinnor och flickor som far illa på grund av att föråldrade traditioner och sedvänjor inte utmanas. Åter igen, för att en konvention skall komma till nytta krävs att den implementeras. Först då kan de uppfylla sitt syfte, annars förblir det inget annat än vackra ord på ett papper. Största hotet mot kvinnor och flickors fri- och rättigheter finns inom den privata sfären, utanför samhällets kontroll där diskriminerande traditioner kan fortgå utan hot. På så sätt fortsätter miljontals kvinnor att lida i tysthet, varje dag. Icke-statliga organisationers roll för att stärka kvinnors rättigheter blir därför nödvändig i en sådan kontext. Med ovanstående motivering anser jag mig ha besvarat min frågeställning ”på vilket sätt det är nödvändigt med icke-statliga organisationer för att implementera och stärka kvinnors rättigheter i realiteten”.

Av samma anledningar som ovan anser jag även min tes, att icke-statliga organisationer behövs där staten inte räcker till, vara korrekt. Genom att se till den stora ökningen av icke-statliga organisationer, inte minst inom kontexten av mänskliga rättigheter ges ytterligare stöd till min tes för skulle det inte finnas behov och utrymme för dessa aktörer, borde rimligen en sådan ökning utebli.

Referensförteckning

Böcker:

DeMars, William E

NGOs and Transnational networks : wild cards in politics

London: Pluto Press, 2005

Larsson Reidar

Politiska ideologier i vår tid, sjätte upplagan

Studentlitteratur Lund 1997

Lundquist Lennart

Det vetenskapliga studiet av politik

Studentlitteratur Lund 1993

Math Noortmann och Bob Reinalda

Non state actors in international relations

Aldershot : Ashgate, cop. 2001

Pease, Kelly-Kate S

International Organisations: perspectives on governance in the twenty-first century, andra upplagan

Upper Saddle River, NJ Prentice Hall, 2003

Rod Hauge och Martin Harrop

Comparative Government and Politics, an Introduction, femte utgåvan

Publicerad av: PALGRAVE, 2001

Thulin Hedlund, Kristina

Lika i värde och rättigheter

Nordstedts Juridik AB, 1996

Westendorp, Ingrid och Wollenswinkel, Ria

Violence in the Domestic sphere

Antwerpen : Intersentia, cop. 2005

Rapporter:

Kofi Annan report, 2006

In-depth Study on all forms of Violence against Women,

World Health Organisation,

Human Right,s Health and Poverty Reduction Strategies

Health and Human Rights Publications Series • Issue No 5 • April 2005

Juridiska dokument

Beijing deklARATIONEN, 1995

Belem do Para, 1994

FN:s Allmänna Förklaring om de Mänskliga Rättigheterna , 1948

Förklaringen om Elimineringen av alla Former av Våld mot Kvinnor, 1994

Kvinnokonventionen, 1979

Ley 24 417, 1994

Wien deklARATIONEN, Plan of Action, 1993

Internetsidor

www.amnesty.org

www.argentina.gov.ar

www.cnm.gov.ar

www.greenpeace.org

www.humanrightwatch.org

www.kvinnokonventionen.se

www.ohchr.org

www.redcross.se

www.un.org

www.unchr.org

www.undp.org

Intervju:

Djupintervju (30/11 2006) med: Angeles Ronando, Carolina Salas, Elisabeth del Carmen och Julieta Luque, alla anställda på Consejo de la Mujer i Rosario de la Frontera, Argentina